

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaalihuollon kehittämisen välineet

Juha Luomala
Sosiaalineuvos/STM
29.2.2024

Muodostuvat kehittämisen rakenteet

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Taustaa: TKKI-tehtävät hyvinvointialueella

- **Sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta hyvinvointialueella (32 §)**
- *Hyvinvointialue vastaa alueellaan tehtäväalansa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden.*
- Lisäksi hyvinvointialue *koordinoi ja ohjaa* palvelutuotannossa tapahtuvaa integroitua kehittämistyötä sekä *tukee* kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvässä kehittämistyössä.
- Hyvinvointialue osallistuu kansalliseen ja alueelliseen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen ja *toimii yhteistyössä* kuntien sekä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon *osaamis- ja työvoimatarpeen arviointia ja ammatillisen osaamisen kehittämistä on tehtävä yhteistyössä* yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa sekä muiden koulutusviranomaisten, työhallinnon ja maakuntien liittojen kanssa.

TKKI-yhteistyö ja koordinaatio YTA-tasolla

- **Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus (36 §)**
- Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain.
- - -
- Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:
- **7) koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan toteuttamisessa sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio-, ohjaus- ja neuvontatehtävistä näissä toiminnoissa;**
- 8) sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien käyttöönoton, käytön ja käytöstä poistamisen alueellisten periaatteiden määrittelyssä niitä koskevat valtakunnalliset linjaukset huomioon ottaen;
- - -
- Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista asioista, joista on sovittava yhteistyösopimuksessa.

TKKI uudessa sote-rakenteessa

- Järjestämislaki sisältää kattavan yleissääntelyn siitä, että sote-palvelujärjestelmän TKKIO-tehtävät kuuluvat hyvinvointialueen vastuulle. Tehtävien sisältö ja rahoitus vastaavat aiempaa.
- Hyvinvointialueilla on velvollisuus YTA-alueetasolla sopia työnjaosta, yhteistyöstä ja yo-sairaalaan ylläpitävän hyvinvointialueen koordinaatio- ja ohjausroolista näissä tehtävissä.
- Sovittavista asioista on annettu tarkennuksia heinäkuussa 2023 voimaan tulleella asetuksella (YTA- sopimusasetus).
- **Porrasteisuus ja erityisesti osaamisen keskittäminen luovat myös kehittämisen vaatimusta ja lopulta rakenteita**
- Tehtävälalle asetettu valtakunnalliset tavoitteet, joiden toteutuminen on osa hyvinvointialueiden strategista ohjausta ja neuvotteluja → ”Palvelujärjestelmään sekä perusterveyden- ja sosiaalihuollon palveluihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta vahvistuu.”
- Tavoitteena pitkällä aikavälillä on, että sosiaali- ja terveydenhuollon osa-alueilla on vahvat yhteismitalliset ja palvelutoiminnan tarpeisiin vastaavat rakenteet, jotka yhdistävät käytäntöjä, kehittämistä, koulutusta ja tutkimusta sekä luovat järjestelmän tutkittujen työmenetelmien tuottamiseksi, eli vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi.

TKKI uudessa sote-rakenteessa

- Uudistus sisältää entistä paremmat edellytykset mahdolliselle jatkokehitykselle, jota on tehtävä hallittuna kokonaisuutena.
- Vuosina 2024-2025 STM arvioi muodostuvia rakenteita sekä rahoitusta ja niiden toimivuutta suhteessa tähän tavoitteeseen luoda **vahva, integroitu ja painotetusti myös sosiaalialan sisältävä TKKIO- toiminta ja -rakenne hyvinvointialueille.**
- Myös sosiaalialan osaamiskeskusten ja niiden rahoituksen merkitystä tullaan arvioimaan tätä tavoitetta vasten.
- Tällä hetkellä sosiaalialan osaamiskeskuksia koskeva lainsäädäntö edelleen entisellään ja myös olemassa oleva (entistä vahvempikin) tarve sosiaalihuollon kehittämiseksi

Sote- neuvottelukunnan EAK- jaoston tehtävä

Jaosto

- tukee hyvinvointi- ja yhteistyöalueita tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja osaamisrakenteiden vahvistamisessa ja seuraa näiden rakenteiden vakiintumista ja toimivuutta, sekä
- tukee alueita tähän liittyvät seuranta-, arviointi- ja ennakoitiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä alueiden sisäisen ja välisen arvioinnin ja seurannan toteuttamisessa.

=> Suunnitteilla TKKIO- työryhmä, jonka tehtäväksi jaoston lukuun seurata rakenteiden muodostumista, toimivuutta, toiminnan tuloksellisuutta ja rahoituksen merkitystä sekä tehdä ehdotuksia kehittämistarpeista

Muuta kehittämisen kontekstia

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Palvelureformi: Visiona vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelut

Vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelut

Kansallisen palvelureformin tavoitteet

Ennaltaehkäisyn vahvistuminen

Integraation, saatavuuden ja jatkuvuuden vahvistuminen

Palvelujärjestelmän selkeytyminen

Vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisääntyminen

Varautumisen ja häiriötilanteiden hoidon vahvistuminen

Lainsäädäntöhankkeet

Reformia toimeenpaneavat ohjelmat ja hankkeet

Hyvinvointialueiden ohjausjärjestelmän uudistaminen

Kehittämisen kontekstia

- Palvelureformityö nostaa konkreettisesti esille vaikuttavuusnäkökulman ja sen, että koko sote-palvelujärjestelmän vaikuttavuutta ei voi parantaa, jos toimet kohdistuvat vain puoleen järjestelmästä
- Kehittämistä on mahdoton ajatella irrallaan henkilöstötilanteesta, ilman vakiintuvaa tilannetta kehittämistoimet ovat vaarassa valua hukkaan –sosiaalihuollon toimintatapojen kehittyminen kun ei kiinnity laitteisiin tai edes välttämättä selkeisiin menetelmiin
- Yhteinen lainsäädännöllinen ja toiminnallinen haaste turvata henkilöstön saatavuutta, STM:ssä painottuu Hyvän työn ohjelmaan
- Keskeistä sosiaalihuollon osalta työnjako, tehtävärakenne, uudistuvat työnkuvat, urapolut
- Voidaan vaikuttaa substanssilaeissa, ammattihenkilölainsäädännössä mutta ennen kaikkea hv-alueilla

Mille pohjalle sosiaalihuollon
kehittäminen rakentuu

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaalialan osaamiskeskukset kehittämisen pitkän linjan kantajana

- Sosiaalialan osaamiskeskusten työ luo pohjaa muodostuville rakenteille
- Osaamiskeskuksilla ollut keskeinen rooli vtr-hankkeiden jalkauttamisessa ja myös RRP-hankekokonaisuuksissa, verkostoivan roolin tarve ei ole katoamassa
- Vahva alueellinen ja valtakunnallinen sitoutuminen sosiaalihuollon kehittämiseen
- Rahoituksen pienentyminen haastaa
- Hallinnolliset rajat haasteena suhteessa yta-tasoiseen kehittämiseen, aito hallinnollinen haaste YTA-tasolle

VTR sosiaalityön yliopistolliseen tutkimukseen

- Sosiaalityön yliopistollisen tutkimusrahoituksen kautta rahoitettu 36 tutkimushanketta vuosina 2020-2023
- Vuoden 2024 haku käynnissä, kuluvan vuoden rahoituksen jälkeen jaettu 23 miljoonaa euroa vuosina 2020-2024
- Hankkeita voi lähestyä monesta näkökulmasta → substanssinäkökulmasta katsottuna hankkeista suurin osa lasten ja nuorten palveluihin suuntautuvia mutta hyvin eri näkökulmista (jälkihuolto, asiakirjat, luottamus, perhetyö, taloussosiaalityö, rajat ylittävä työ jne.)
- aikuissosiaalityöhön 2, terveysosiaalityöhön 2, vammaissosiaalityöhön 2, päihteitä käyttävien palvelut 2, yksittäisiä hankkeita liittyen mm. rakenteelliseen sosiaalityöhön, omaishoitajuuteen, katastrofeihin kytkeytyvään työhön, integraatioon, gerontologiseen sosiaalityöhön jne.

VTR sosiaalityön yliopistolliseen tutkimukseen

- Jatkohaasteena edelleen kehittää ohjelmallisuutta ja ohjattavuutta sekä vahvistaa palvelujärjestelmäkytkentää
- Suurin haaste kuitenkin tutkimuksen parempi jalkauttaminen tukemaan käytännön työtä – joka siis lähtökohtaisesti myös rahoituksen keskeinen olemassaolon perusta
- Nyt tehdään osaksi osana hankkeita ja on vaikea mahdollistaa tiiviiseen tutkimushankekokonaisuuteen
- Osaamiskeskuksilla ollut ja on merkittävä rooli jalkauttamisessa, mutta selkeä rakenne esim. tutkimusten jalostamisessa toimintasuositukseksi puuttuu (vrt. selvitysten esitykset)

Suomen kestävä kasvun tutkimusohjelman hankkeet 2023-2025

- YTA-alueittain tuotetuissa hankehakemuksissa erittäin hyvin sosiaalihuollon sisällöt esillä
- Teemoja: sosiaalihuollon laatu ja vaikuttavuus, paljon palveluja käyttävien palvelujen vaikuttavuus, aikuissosiaalityön menetelmien vaikutukset, Sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiprosessien vaikuttavuus, Lastensuojelun ja lapsiperhesosiaalityön rekisteritutkimuksen vahvistaminen
- Yhdessä vtr-tutkimuksen kanssa vahvistavat merkittävästi sosiaalihuollon tutkimusta

Lopuksi

Askelia eteenpäin

- Käsillä olevat selvitykset antavat hyviä ajatuksia jatkovalmistelujen pohjaksi
- Sosiaalihuollon kehittämisen kannalta olemme tärkeässä ajankohdassa – uusi lainsäädäntö ja muotoutuvat uudet rakenteet tuovat uusia mahdollisuuksia, sosiaalihuollon kehittämiseen on aidosti olemassa olevia uusia resursseja ja ennen kaikkea tunnistettua tarvetta
- Toisaalta uudet rakenteet eivät ole aivan uusia vaan rakentuvat aiemmille, jossa sosiaalihuollolla ei ole ollut vahvaa roolia – eli työntöä ja tuuppaamista tarvitaan
- Olemme myös keskellä aivan keskeneräistä prosessia, jossa vaikuttavat monenlaiset alueelliset, sisällölliset ja taloudelliset vaikuttimet - uudet rakenteet ja toimintatavat eivät muodostu hetkessä

Askelia eteenpäin

- Nykyisten toimijoiden ja toimintojen rooli ja hyödyntäminen
- osaamiskeskusten osalta tarpeen miettiä yta-rajoihin liittyvän hallinnollisen hankaluuden sijaan sitä, miten voidaan hyödyntää olemassa oleva osaaminen nyt
- Uudenlaiset vuorovaikutuksen mahdollisuudet stm - hva:t, Hva:t/Yta:t – korkeakoulut, näkyy jo esim. työelämäprofessoreissa
- Ja ennen kaikkea aktiivinen sosiaalihuollon tiedon esiin tuominen kaikilla tasoilla, vaikuttamisen paikka on nyt